

KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMĄ

MININT

J. PETERAITIS, Chicago, Ill.

Kaip pavienio žmogaus gyvenime, taip ir tautos istorijoje didieji ir ryškesnieji įvykiai nepranyksta. Jie šviečia lyg švyturiai tamsioje jūroje ir lieka pavyzdžiu ateinančioms kartoms. Vienas toks ryškesnis įvykis yra mums lietuviams ir sausio 15-toji.

Prieš 34 metus tą dieną lietuviai sukilėliai savo drąsiai žygiu prijungė prie Lietuvos 500 metų po vokiečių valdžia išbuvusį Klaipėdos kraštą. Pakeldami ginklą prieš įvairius pasikėsintuosius į šią lietuviško pajūrio sritį, sukilėliai skelbė savo atsisaukime: "Mūsų kraštas vergavo ilgus šimtmečius svetimiesiems. Nuo šiandien mes lietuviai perimame visą šio krašto valdžią ir galybę į savo rankas... ir šian dien arba niekad yra ta diena, kur mes galime atgimdyti mūsų senąją Lietuvą ir pasauliui parodyti, kad mes tepripažįstame tik vieną ir nesuskaldytą lietuvių tautą".

Tai buvo tiesus ir nedviprasmiškas pasisakymas, savo politine ir tautine prasme priklausęs gal būt prie drąsiausių ir gražiausių pareiškimų, kuriuos ano krašto patriotai lietuviai per išstisus šimtmečius visieji paskelbė buvo. Lietuvis sukilėlis ir karys anais Lietuvos atsikūrimo metais nestokoję drąsos. Jame lyg atspalaidavo ilgą nelaisvės metų sukauptos jėgos ir jis nebijojo stoti į kovą ir stipriais savo priešais. Tada lyg švystelėjo senoji Mindaugo laikų dvasia ir kas mūsų pirmakūnų buvo paskutiniuose šimtmečiuose dėl per didelių užsimojimų ar išlepimo prarasta, tą turėjo dabar naujas Lietuvos atžalynas Rytuose ir Vakaruose vėl surinkti ir savo tautai gražinti.

Atvaduotasis kraštas tebuvo, tiesa, tik dalis kadaise ilgo Lietuvos pajūrio, tačiau jis buvo savo istorija ir geografine padėtimi lietuviams labai svarbus. Jis prailgino Lietuvos pajūri nuo Palangos iki Tilžės ir davė mums vienintelį didesnį jūros uostą. Didysis Lietuvos Kunigaikštis Vytautas, kurio laikais, 15-tame šimtmety, ši Mažosios Lietuvos dalis buvo dėl jo didelių užsimojimų Rytuose po vokiečių patekusių, Salyno pasitarimuose pasakė vokiečių ordino atstovui, kad jis atsiimsia visą Prūsiją. "Prūsai yra taip pat mano protėvių žemė, sakė jis ordino atstovui, ir aš reikalausiu jų iki pat Osos, nes jie yra mano tėvų palikimas".

Garsi lietuvių praeitis
Lietuviai su savo gimnaisiais prūsais gyveno anuose pajūrio kraštuose nuo seniausių laikų. Apie tai liudija senovės kronikos ir karžygiškos lietuvių ir prūsų kovos su įsiveržėliais. Dar apie 1840 metus gyveno pagal pačių vokiečių mokslininko Berghaus davinius apie 420,000 lietuvių Rytprūsijoje. Vokiečiai atsirado čia užkariavimų pasekoje ir pradėjo gausenį skaičiūni įsikurti tik 18-tame šimtmety, kai po siautusių maro (1710) vokiečių valdžia ėmė šias lietuviškas sritis savo gyventojais kolonizuoti.

Jūra ir lietuviškas gintaras viliojo svetimtaučius į mūsų žemę jau gilios senovės laikais. Todėl su įsiveržėliais ir užkariautojais susidūrė pirmiausia tie lietuvių kraštai, kurie buvo arčiau jūros. Prūsai ir lietuviai turėjo jau tada, kaip ir svetimieji pastebi, gana augštą gyvenimo lygį ir patvarius gyvenimo papročius. Savo atkakliomis kovomis Rytuose ir Vakaruose jie buvo pasidarę plačiai žinomi ir jų vardas buvo nesvetimas, ypač 14-tame ir 15-tame šimtmety, ir žymiausiems Vakarų Europos kariautojams. Kai pvz. vokiečių ordinas veržiamasis į prūsų kraštus, buvo 13-to šimtmečio vidury lietuviškų giminių

stipriai apnaikintas, tai į jo pagalbą šauksmus, gausių padėjėjų tarpe, atskubėjo ir žymieji Braunsveigo, Meiseno ir kitų sričių kunigaikščiai su lietuviams kovoti.

Kiek vėliau, mokslininko Buckack daviniaus, neva krikšto tiks lais prieš prūsus ir lietuvius kariauti atžygiavo ir čekų karalius Otokaras, Merzeburgo, Thueringijos ir Brandenburgo markgrafai su savo kariais. Po 13-to šimtmečio antroje pusėje įvykusio prūsų sukilimo, šie didikai ir čekų karalius turėjo antru kart atskubėti vokiečių ordinui į pagalbą ir, kaip rašoma, padėti jam "žemę lietuvių ir suduvių užkariauti". O vėliau, kunigaikščio Kęstučio laikais, 14-tame šimtmety, vok. ordinui bandant giliai į Lietuvą įsiveržti, prieš lietuvius kovoti atžygiavo ir tolimesni Vakarų Europos kariautojai, kaip tai Olandijos grafas Vilhelmas, anais laikais riterių pažiba vadinamas, Austrijos hercogas Albrechtas, Vengrijos karalius Liudvikas, Burgundijos hercogo Pylipo drašiojo kariai, Anglijos grafas Derbey su didele kariuomene ir kiti vok. ordino talkininkai.

Lietuviai ir prūsai buvo anuo metu, kaip ir vokiečiai Lohmeyers pastebi, kaip narsūs savo krašto ginėjai ir kovotojai plačiai žinomi. Jų garbingo vardo nesikratė nei patys užkariautojai vokiečiai ir steigdami 18-tame šimtm. savo karalių, pridėjo prie jos prūsų vardą. Dar 1795 m. vokiečių valdžios užrašuose (Notizen von Preussen) šis kraštas yra vadinamas "Provinz Litauen", arba "Preussisch Litauen" ir panašiai. "Anglai užkariavę Britaniją, davė jai savo vardą, rašo Dr. Vydūnas, frankai atėję į Galiciją, pavadino ją Prancūzija; pagal užkariautojus normanus, šiaurinė Prancūzijos dalis yra dar ir šiandien Normandija vadinama. Yra visai negirdėta, kaip vokiečių riteriai save Prūsų Lietuvoje pasivadino... prūsų vardas turėjo būti labai žymus ir Lietuva buvo virtusi didvyrių žeme", tešia Vydūnas.

Protėvių pavyzdys
Ši narsi praeitis bus likusi lietuviams pavyzdžiu ir vėlesnėms, naujosios Lietuvos laisvės kovoms, ji davė drąsos ir mūsų pajūrio sukilėliams. Išsilaisvinimo išvakarėse (1923 m.) buvo atsiradę šiame krašte ne mažai ir svetimų pretendentių, kurie remdamiesi aliantų simpatijomis stengėsi

GRAZI ROBININKE

Demokratai gal ir kontrolinis kongresas, tačiau drabužių jie neturi kur pasikabinti ir savo viešbuty, Washingtono, kuris priklausau augsto raugo demokratams, skrybėm ir apsiainstais apkrauna stovyla. (188)

ji sau atsiplėšti. Bet Rambynio ainiai, kad ir praretėjusiomis gretomis, savo brolių padedami, tvėrė čia, kaip ir prieš 500 metų, vėl už ginklą ir Klaipėdą prijungė prie Lietuvos.

Neminint čia daug nelaimių tautos atnešio nacių laikotarpio, šiuo sprendimu buvo patenkinti tada ir nuoskieji tame krašte gyvenę vokiečiai, nes prie Klaipėdos uosto prijungtas platus Lietuvos užnugaris žadėjo ypač miestui ir didesnę ekonominę ateitį. Į Klaipėdą pradėjo koncentruotis nemaža dalis lietuvių pramonės, keleriopai padidėjo uosto apyvarta ir ypač sparčiai augo lietuviškų mokyklų kūrimasis bei krašto liet. jau nimo mokslinimasis, kas žadėjo pajūriui netolimoj ateity ir giedriais lietuviškais politinio gyvenimo nuotaikas. Pajūris valdyama sis nuo svetimio smėlio, skubėjo

MOVING

A. BENIULIS atlieka įvairius perkraustymus bei pervežimus iš tolimų ir artimų atstumų.
Tel. Bishop 7-7075 arba Prospect 8-9842

SOPHIE BARGUS RADIO PROGRAMA

15 WGES stoties - Banga 1890 PIRMADIENIO vak. nuo 7-8 v. NUO PIRMAD. IKI PENKTAD. 8:45 iki 9:30 val. ryte SESTAD. 8:30iki 9:30 ryte SEKMAD. 8:30 - 9:30 v. r. 15 stoties WOPA - 1490 kil. 7159 SO. MAPLEWOOD AVE. Chicago 29, Ill. HEMlock 4-2412

Ar Jūs esate toks LINKSMAS? Jei ne, tai pradėkite TAUPYTI ŠIANDIEN!

Mutual FEDERAL Savings
and Loan Association
Chartered and Supervised by the U.S. Government

2202 W. Cermak Road
Chicago 8, ILL.
Virginia 7-7747

Aukščesnius dividendus mokėjome nuo 1957 m. sausio mėn. 1 dienos. Partraukime Jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygtelę. Pinigams padėti nereikia vadinėti. Juos galite pasigyti pašto. Mes apmokėjime pašto išlaidas.
JOHN J. KAZANAUSKAS,
Prezidentas

ISTAROS VALANDOS: Kasdien nuo 9:00 ryto iki 6 val. vakaro. Reti valandomis nuo 9:00 ryto iki 8 val. vakaro. Šeštadienis nuo 9:00 val. ryto iki 1 val. valandų po pietų. Trečiadienis visai nevalandoms.

Lėkščių plovėjos santaupos pabėgėliams

Viena Los Angeles mieste dirbanti lėkščių plovėja savo visas santaupas - \$1,000 - atidavė šelpimui pabėgėlių iš Kinijos. Ji vis taupė, planuodama pati aplankyti Hong Kongą ir ten prisiglaudusius tūkstančius raudonojo režimo aukų, tačiau paskutiniu metu apsigalvojo, kad jos auka atneš daugiau naujos, kaip jos kelionė, o išgirdusi apie vertingą darbą tarp pabėgėlių, atliekamą Maryknoll vienuolių, jiems ir įteikė tūkstantinę, kad panaudotų pabėgėlių šelpimui.

Olandijoje 30 metų amžiaus mergina vis dar laikoma mergyte ir ji negali be tėvų leidimo susituokti.

PIGLAI IR SAUGIAI PERKRAUSTAU BALDUS VIETOJE IR IS TOLIAU K. EIDUKONIS

Turiu naują didelį sunkvežimį ir apdraudas
4313 W. 91st St. Chicago, Ill.
Tel. PRencott 9-2781

TAUPYTOJAMS DOVANOS NEMOKAMAI!

Nieko ypatingo... Tik kad prisimintumėte mus... Mūsų padėka jums už rėmimą.

ELEKTRINIS SKUSTUVAS

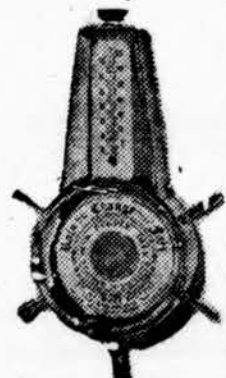
Sausam skutimuisi. A. C srovė. Moterims arba vyrams.

SU INDELIU \$1,000.00 AR DAUGIAU

Termometras ir Barometras

Pranešama būsiantis oras pasikeičiant spalvai. Gaunamas už \$100.00 ar daugiau indelių.

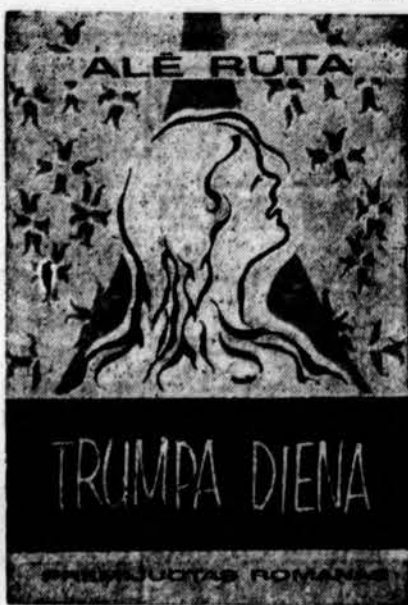
Be gaunamų dovanų jūsų indėliai yra apsaugoti. Kiekviena sąskaita yra apdrausta \$10,000.00 MOKAMI AUKSCIAUSI DIVIDENDAI be pertraukos nuo 1922 metų. Atidarykite taupymo sąskaitą 1957 met. sau ir savo šeimai.

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 So. 49th Ct., Cicero, Ill.
Tel. TOWNhall 3-8131 Closed Wednesdays
OPEN MONDAYS TO 8:00 P.M. - SATURDAY TO 1:00 P.M.

SAVE BY MAIL - ASK FOR OUR SAVE-BY-MAIL KIT

KNYGA

Kokios pasirodo tik retais laikotarpiais.

PREMIJUOTASIS DRAUGO ROMANAS

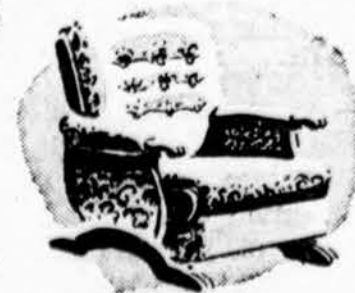
Didelė lietuviškos kultūros knyga, išrinkta iš daugelio kūrinių Jūry Komisijos ir nepaprastai palankiai sutikta skaitančios visuomenės.

Aplankas dail. J. Paukštienės Lietuviškos Knygos Klubo leidinys 434 psl. Kaina \$4.00.

Užsakymus ir pinigus siųskite DRAUGAS 2334 So. Oakley Ave., Chicago 8, Ill.

SPECIALUS BARGENAS INVENTORIAUS IŠPARDAVIMAS

4 gabalų miegamųjų setas, 1 rėmas su spyruoklėmis, spyruoklinis matracas, 3 vanity lempos, 2 pagalvės lovai ir 1 mažas kilmėlis..... \$169.95

PELX A. RAUDONIS, NELLIE BERTULIS, Sav.
ROOSEVELT FURNITURE Co.
2310 W. Roosevelt Road Telef. SEeley 3-4711

Krautuė atidaryta sekmadieniais nuo 11 iki 4:30.

LIETUVI, TAUPYK SAVO BENROVĖJ

- * Mes nesigiriame, bet iš tikrųjų mokame aukščiausią dividendą ant visų taupymo sąskaitų.
- * Mūsų bendrovė yra Federal Home Loan Bank sistemos narys ir mūsų bendrovėje padėti pinigai yra apdrausti Federal Savings & Loan Insurance Corporation.
- * Nebūk klaidinamas garsiniais apie kitų bendrovių didesnį saugumą, didumą ar tvirtumą. Federalinis draudimas visoms bendrovėms yra vienodas. Taupykite lietuviškoje taupymo b-vėje.

Augustas Saldukas, Prez.

MIDLAND Savings and Loan Association
4038 ARCHER AVENUE
Chicago, Ill. LA 3-6719

1957 BUICKAS

Tik \$2,595.00

Dynaflow, Radio, Apšildymas, Baltos Padangos
Lietuviškoje Prekyboje - **MILDA BUICK, Inc.**
907 W. 35th St., Chicago 9, Ill. LA 3-2022

PERKRAUSTYMAI - MOVING

Pigus, sąžiningas darbas. Vist apdraudimai. Iš artimų ir tolimų distancijų. Šaukite sekančiai:

ANTANAS VILIMAS

3415 S. LITUANICA AVE., CHICAGO, ILL.

Telefonas - FRONTier 6-1882

ANGLIS IR PEČIAMS ALIEJŲ PRISTATOMI VISAS MIESTO DALIS TUOJAU PAT

Saugus baldų perkraustymas asmenų turinčių ilgą patyrimą.

STASYS FABIJONAS
2146 So. Hoyne Ave., Telef. Virginia 7-7097

JONAS GRADINSKAS

J. G. TELEVISION COMPANY

2512 W. 47th St. TEL. FRONTier 6-1998
PARDAVIMAS IR TAISYMAS

TV IŠPARDAVIMAS NUOLAIDA IKI 1/3!

NARIAI LIETUVIŲ TAUP. IR SKOLINIMO

B-VIŲ LYGOS, KURIOSE Kiekvieno Santaupos Apdraustos iki \$10,000.00 IR Paskolos Duodamos Namų Įsigijimui Lengvomis Sąlygomis

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.
6245 S. Western Ave., Chicago 36, Ill.

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.
2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.
3430 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.
1447 S. 49th Ct., Cicero 50, Ill., tel. TO 3-8131-32

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.
1800 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Skaitkite ir platinkite dienraštį "Draugas".

